

Dosarul nr.2rc-76/20

Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul Central (jud. E. Buzu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. Iu. Cimpoi, I. Secrieru, A. Danilov)

Instanța de revizuire: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Danilov, Iu. Cotruță, I. Secrieru)

DECIZIE

08 iulie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Svetlana Filincova

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Gospodăria Țărănească „Ciobanu Mihail Vladimir”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură împotriva Gospodăriei Țărănești „Ciobanu Mihail Vladimir” cu privire la încasarea sumei acordate cu titlu de subvenție, încasarea dobânzii de întârziere, încasarea penalității și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva încheierii din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Gospodăria Țărănească „Ciobanu Mihail Vladimir”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei,

c o n s t a t ă:

La 06 septembrie 2019, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a depus cerere de chemare în judecată împotriva Gospodăriei Țărănești „Ciobanu Mihail Vladimir” (în continuare GȚ „Ciobanu M.V.”) solicitând încasarea sumei de 275000 de lei, acordată cu titlu de subvenție, a dobânzii de întârziere în sumă de 4400 de lei, a penalității în mărime de 178282, 88 de lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 23 octombrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Central, s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de IP „Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură” împotriva GȚ „Ciobanu M.V.” cu privire la încasarea sumei acordate cu titlu de subvenții, încasarea dobânzii de întârziere, încasarea penalității și compensarea cheltuielilor de judecată, a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a admis apelul declarat de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și s-a casat integral hotărârea din 23 octombrie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Central și s-a emis o hotărâre nouă prin care s-a admis integral cererea de chemare în judecată depusă de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și s-a încasat de la GȚ „Ciobanu M.V.” în beneficiul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură suma de

275000 de lei, cu titlu de subvenții acordate, suma de 4400 de lei, cu titlu de dobândă de întârziere, suma de 178282, 88 de lei cu titlu de penalități, iar în total suma de 457682,88 de lei; s-a încasat de la GȚ „Ciobanu M.V.” în beneficiul statului taxa de stat care urma a fi achitată la depunerea cererii de chemare în judecată în sumă de 13730,50 de lei, taxa de stat ce urma a fi achitată la depunerea cererii de apel în sumă de 10298 de lei, iar în total suma de 24028, 50 de lei.

Prin încheierea din 03 iulie 2019 a Curții Supreme de Justiție s-a considerat inadmisibil recursul declarat de GȚ „Ciobanu M.V.” împotriva deciziei din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

La 23 septembrie 2019, GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei, a depus cerere de revizuire, solicitând admiterea cererii de revizuire, casarea deciziei din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și dispunerea rejudecării cauzei cu examinarea acestei în instanțele competente.

Prin încheierea din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire depusă de GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei.

La 05 decembrie 2019, GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei, a declarat recurs împotriva încheierii din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea încheierii contestate, admiterea cererii de revizuire, casarea deciziei din 12 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău și dispunerea rejudecării cauzei cu examinarea acestei în instanțele competente.

În motivarea recursului s-a invocat că, deși, examinarea cererii de revizuire a fost dispusă pentru data de 28 noiembrie 2019 ora 10:00, recepționând o înștiințare în acest sens, cauza în ordine de revizuire s-a examinat în data de 21 noiembrie 2019, fără o înștiințare despre modificarea datei examinării.

La fel, a opinat că instanța de revizuire a trecut cu vederea circumstanțe esențiale ce țin de competența și natura juridică a litigiului care a existat și până la data de 12 februarie 2019 și după și a calificat decizia din 14 februarie 2019 drept act separat ce ar constitui sau nu în sine temei de revizuire. În esență, instanța de revizuire nu s-a pronunțat asupra circumstanțelor esențiale invocate, dar s-a limitat că nu este nicio problemă la situația creată, având în vedere că doar o instanță a observat competența și natura litigiului.

Totodată, a precizat că, deși, temeiurile declarării revizuirii sunt expres și exhaustiv prevăzute, totuși, rezultând din practica pertinentă a Curții Supreme de Justiție, precum și a CtEDO, revizuirea poate fi utilizată pentru corectarea erorile judiciare și omisiunile justiției pe motivul unor circumstanțe esențiale și convingătoare. În acest sens, s-a referit și la pct.14 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 2 din 15 aprilie 2013, conform căruia se relevă faptul că obiect al probației, la examinarea cererilor de revizuire, pot fi circumstanțele importante, atât în sens material, cât și în sens procesual.

Recurentul a declarat că, CtEDO a examinat cu mai multe ocazii problema redeschiderii unei proceduri judiciare, ce deseori presupune încălcarea principiului *res judicata*, în special în cauzele: Popov c. Republicii Moldova (nr.2), „Oferta Plus” SRL c. Republicii Moldova, Melnic c. Republicii Moldova, Istrate c. Republicii Moldova, Eugenia și Doina Duca c. Republicii Moldova. În fiecare din

cauzele enumerate, CtEDO a statuat încălcarea art. 6§1 CEDO și a art.1 al Protocolului nr.1. Pe de altă parte, CtEDO a relevat că redeschiderea procedurilor nu este, în sine, incompatibilă cu Convenția; pot exista derogări de la principiul *res judicata* decât doar pentru anumite motive substanțiale și imperioase; revizuirea este admisă dacă este aplicabilă în mod compatibil cu art.6 din Convenție.

De asemenea, cu referire la practica recentă și pertinentă a Curții Supreme de Justiție, a arătat că existența temeiurilor de la art. 449 Cod de procedură civilă se aplică cel mai des și în sensul erorilor de procedură, astfel aplicându-se revizuirea în spiritul admis de CtEDO, fapt constatat în cauzele: 2rhc-42/18, 16 mai 2018, „Business Consulting Grup” SRL împotriva „Iulivad-Lex” SRL, art. 449 lit. b) Cod de procedură civilă; 2rh-32/18, 21 februarie 2018, SRL „Mobvaro-M” c. SA „Ex-Prod Trans”, art. 449 lit.a) Cod de procedură civilă; 2rh-1/18, 14 februarie 2018, CMC împotriva OCT Chișinău, ș.a., art. 449 lit.c) Cod de procedură civilă; 2rhc-58/18, 11 iulie 2018, „Business Consulting Grup” SRL împotriva „Iulivad-Lex” SRL, art. 449 lit. b) Cod de procedură civilă.

În privința circumstanțelor esențiale și convingătoare care întemeiază aplicarea revizurii în special art. 449 lit.b) Cod de procedură civilă și încălcarea art. 53 din Constituție, art. 6 CEDO, s-a referit la admiterea încălcării competenței jurisdicționale și examinarea unei cauze de contencios administrativ ca litigiu de drept civil.

Recurentul a menționat că, după examinarea cauzei în recurs și după aflarea despre cauza nr. 2ac-687/18, a constatat că instanța de recurs, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii și să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare, (relevante sunt cauza CtEDO - Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91, §27; Cauza CtEDO - Georgiadis v. Greciei nr.21522/93, §43). Analiza superficială a esenței litigiului, inclusiv de instanța de revizuire și axarea pe circumstanțele de fapt constatate de instanțele ierarhic inferioare a dus la omiterea problemelor esențiale și faptul constatării existenței unui litigiu de contencios administrativ care urma să fie examinat într-o procedură distinctă.

Cu referire la Recomandările (2007) 7, (2004) 20 ale Comitetului de Miniștri precum și Rezoluției (77) 31 , precum și legislația națională privind contenciosul administrativ, în vigoare la momentul examinării în fond și apel, precum și Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin hotărârea Guvernului nr. 152 din 26 februarie 2013, a relevat că este evident că contractului vizat în speță nu este unul comercial, deoarece acesta nu este caracteristic comerțului, scopul încheierii acestuia fiind cel specificat de normele legale invocate. Încheierea contractului respectiv a fost determinată de efectul unui act administrativ privind autorizarea plății subvențiilor, concluzie ce denotă caracterul acestuia de contract administrativ. În consecință, dat fiind că procedura contencioasă și procedura contenciosului administrativ reprezintă proceduri distincte ce oferă părților procesului drepturi și obligații în mare parte specifice, rezultă că pentru asigurarea dreptului la un proces echitabil și la un recurs efectiv prezenta cauză urmează a fi examinată în procedura corectă. Or, menținerea deciziei irevocabile contestate și nerepararea erorilor la nivel

național va constitui fără echivoc un temei de condamnare a statului Republica Moldova la CtEDO. Mai ales în condițiile în care potrivit hotărârii Curții Constituționale nr.3 din 20.01.2015, §41 importanta principiului legalității presupune ca legea să fie respectată, această exigență există nu doar pentru indivizi, dar în egală măsură și pentru autoritățile publice și private, în măsura în care legalitatea vizează actele agenților publici, exigența este ca aceștia să acționeze în limitele atribuțiilor care le-au fost conferite de lege, motiv din care, instanța de judecată nu constituie o excepție de la regulă.

Totodată, principiul preeminenței dreptului, inserat în preambulul Convenției Europene și Statutul Consiliului European, constituind în același timp atât un important impuls la adoptarea Convenției (Golder c Regatul Unit al Mării Britanii, nr.4451/70, p.34), cât și parte integrantă a Convenției în conformitate cu prevederile art.31 alin.(2) al Convenției de la Viena, nu poate fi neglijat la soluționarea pricinilor civile potrivit prevederilor art.12 Cod de procedură civilă.

La 30 iunie 2020, prin intermediul poștei electronice (Vol.II, f.d.5), Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a depus referință la cererea de recurs, exprimând poziția în favoarea respingerii recursului, solicitând de a fi considerat inadmisibil.

În conformitate cu art. 425 Cod de procedură civilă, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la comunicarea încheierii.

Curtea de Apel Chișinău a adoptat încheierea contestată la 21 noiembrie 2019, iar GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei, a declarat recurs la 05 decembrie 2019, ceea ce denotă că recursul este în termen.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat prin prisma argumentelor invocate în recurs și a materialelor din dosar, coroborate cu normele de drept, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție va respinge recursul declarat de GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei și va menține încheierea contestată, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 426 alin.(3) Cod de procedură civilă, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copieii certificate sau electronice a dosarului, pe baza recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

În temeiul art. 427 lit. a) Cod de procedură civilă, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să respingă recursul și să mențină încheierea.

Materialele cauzei atestă că prin încheierea din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire depusă de GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei (Vol.I, f.d.213-217).

Inițial Colegiul menționează că în sensul art. 451 alin. (1) Cod de procedură civilă, cererea de revizuire se depune în scris de persoanele menționate la art.447, indicându-se în mod obligatoriu temeiurile consemnate la art.449 și anexându-se probele ce le confirmă.

Prin cererea de revizuire depusă de către GȚ „Ciobanu M.V.”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei, alegații redată și în recursul declarat, în esență, s-a pretins corectarea erorilor comise în ceea ce vizează procedura în care s-a examinat litigiul, având în vedere competența și natura litigiului, în opinia

revizuentului/recurentului, circumstanță esențială trecută cu vederea și la examinarea cererii de revizuire. Or, revizuentul/recurent a afirmat că cauza urma a fi examinată în ordinea contenciosului administrativ.

Colegiul relevă că instanța de revizuire corect a conchis asupra inadmisibilității cererii de revizuire, din motivele ce succed.

La caz, Colegiul notează că recurentul pretinde cu referire la decizia din 14 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza nr.2ac-687/18, AIPA vs „Clarlum-Com” SRL, existența unei circumstanțe esențiale ce ține de competența și natura juridică a litigiului, conform căreia s-a constatat că „contractul pe care apelanta își întemeiază pretențiile reprezintă un contract administrativ în sensul oferit de art. 1 al Legii contenciosului administrativ”...”Instanța de fond în lipsa temeiului legal a dispus examinarea cauzei în procedură contencioasă, reținând caracterul acestui litigiu ca fiind unul comercial”.

La acest capitol, instanța de revizuire a punctat că concluziile inserate în altă decizie a Curții de Apel, invocate de revizuent, au fost ulterior emiterii deciziei din 12 februarie 2019.

Deși, recurentul a pretins existența acestei circumstanțe și până la 12 februarie 2019, însă, în esență, s-a referit la această circumstanță ca fiind stabilită în decizia din 14 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 449 Cod de procedură civilă, revizuirea se declară în cazul în care: b) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuentului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a cauzei.

Pornind de la textul normei de drept citate în raport cu argumentele recurentului, Colegiul notează că legiuitorul a stabilit expres cazurile de declarare a revizurii. De altfel, însuși recurentul a precizat acest aspect în cererea de recurs.

Mai mult, cu referire la temeiul de revizuire invocat de partea revizuentă, Colegiul notează că prin prisma art.449 lit.b) Cod de procedură civilă, se condiționează ca circumstanțele sau faptele date, existente obiectiv până la data pronunțării hotărârii, să fie confirmate prin prezentarea unor probe concludente și pertinente, să aibă importanță esențială, să fie descoperite după ce hotărârea judecătorească devine irevocabilă.

Subsecvent, se determină ca circumstanțele să nu fi fost cunoscute revizuentului anterior, dar să fi existat până la momentul pronunțării hotărârii, care să fie descoperite după ce hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă și dacă revizuentul dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a pricinii, ipoteză corect accentuată și de instanța de revizuire.

Corelând normele de drept cu situația de fapt, Colegiul învederează că instanța de revizuire corect a conchis că circumstanțele redate în cererea de revizuire nu constituie temei de revizuire a actelor judecătorești, precum și că nu întrunește condițiile prevăzute de art. 449 lit.b) Cod de procedură civilă.

Referitor la aserțiunea recurentului precum că obiect al probațiunii, la examinarea cererii de revizuire, pot fi circumstanțele importante și în sens procesual,

Colegiul menționează că, circumstanțele importante, relevante revizuirii, atât în sens material, cât și în sens procesual, sunt impuse unor condiții.

Or, prin obiect al probației în sens procesual se înțelege presupunerile cu privire la existența sau inexistența faptelor juridice, de care normele dreptului procesual civil leagă apariția, suspendarea sau încetarea procesului civil, precum și realizarea drepturilor procesuale ale persoanelor, participante în cauza civilă concretă.

De altfel, mijloacele de probă prin care se constată circumstanțele pretinse trebuie să fi existat la momentul judecării procesului terminat prin hotărârea revizuită, însă revizuentul să fi fost împiedicat de a prezenta aceste probe din împrejurări ce nu depind de voința acestuia.

În continuare, Colegiul accentuează că instanța de apel întemeiat a punctat că decizia instanței de apel din 14 februarie 2019 indicată de revizuent, este pronunțată ulterior deciziei a cărei revizuire se cere, având în vedere că una dintre condiții este existența circumstanței până la momentul pronunțării hotărârii.

Or, recurentul anume prin prisma constatărilor inserate în decizia din 14 februarie 2019 a Curții de Apel Chișinău, în esență, pretinde redeschiderea procedurii de revizuire.

Cu referire la jurisprudența națională și cea a Curții Europene invocată de partea recurentă, Colegiul notează că fiecare caz se examinează separat, fiind caracteristice anumite circumstanțe fiecărei spețe.

Mai mult, în cauza „Sfinx-Impex” SA c. Republicii Moldova, hotărârea din 25 septembrie 2012, definitivă din 25 decembrie 2012, de altfel, invocată și de recurent, Curtea reiterează că deciziile de redeschidere a unui proces trebuie să fie conforme prevederilor naționale pertinente și că folosirea abuzivă a unei astfel de proceduri poate fi contrară Convenției. Principiul securității raporturilor juridice și preeminența dreptului impune Curtea să fie vigilentă în acest domeniu (Eugenia și Doina Duca c. Republicii Moldova, nr. 75/07, § 33, 3 martie 2009). Sarcina Curții este de a determina dacă procedura de revizuire a fost aplicată în mod compatibil cu articolul 6 din Convenție, permițând totodată de a asigura respectarea principiului securității raporturilor juridice. Astfel, Curtea trebuie să ia în considerare faptul că interpretarea prevederilor legislației naționale ține în primul rând de competența autorităților naționale, și anume instanțelor judecătorești (Waite și Kennedy c. Germaniei [MC], nr. 26083/94, § 54, CEDO 1999-I).

În corolar, raportând dispozițiile legale enunțate anterior și criticile aduse de partea recurentă, Colegiul atestă lipsa unor considerente care ar putea fi reținute de către instanța de recurs în sensul casării actului judecătoresc contestat.

De altfel, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea prevederilor legale de către instanța de revizuire la examinarea cererii, în situația în care instanța a concluzionat asupra inadmisibilității cererii de revizuire raportând circumstanțele inserate în cererea de revizuire la prevederile art.449 Cod de procedură civilă.

Concomitent, Colegiul învederează că, revizuirea este o cale de atac de retractare și nu reformare prin intermediul căreia se poate obține anularea unei hotărâri judecătorești irevocabile și reînnoirea judecării în cazurile expres determinate de lege, iar retractarea neîntemeiată a hotărârii contestate poate duce la încălcarea principiului stabilității raporturilor juridice. De aceea, legea admite revizuirea numai în cazuri strict determinate, care sunt prevăzute în mod limitativ în

art. 449 Cod de procedură civilă. La fel, aceasta nu presupune rejudecarea cauzei în mod implicit, însă doar ca efect al admiterii cererii de revizuire, ceea ce prezumă existența temeiurilor în acest sens, în caz contrar poate avea loc o ingerință asupra securității raportului juridic.

Instanța de recurs reiterează că unul din elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul stabilității raporturilor juridice, care înseamnă, între altele, că o soluție definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscutată (cauza Roșca c. Moldovei, nr. 6276/02, § 24, din 22 martie 2005). Principiul securității raporturilor juridice presupune respectul față de principiul lucrului judecat. Acest principiu insistă asupra faptului, că nici o parte la proces nu este în drept să solicite revizuirea unei hotărâri care este definitivă și executorie, chiar în scopul reluării procesului de judecată și o nouă soluționare a cauzei. Simpla eventualitate de existență a două opinii asupra subiectului nu constituie un temei pentru reexaminare. O distanțare de la principiul respectiv este justificată doar atunci când este determinată de circumstanțe cu caracterele substanțiale și obligatorii (Popov (2) vs Moldovei, E. Duca vs Moldovei ș.a).

Cu referire la argumentul precum că cauza în ordine de revizuire s-a examinat în data de 21 noiembrie 2019, deși, prin înștiințare au fost anunțați că examinarea a fost dispusă pentru data de 28 noiembrie 2019 ora 10:00, Colegiul menționează că examinarea cauzei în ordine de revizuire s-a realizat prin prisma art. 452 alin. (1¹) Cod de procedură civilă, fără înștiințarea participanților la proces. De altfel, în textul încheieri contestate este reflectată dispoziția art. 452 alin. (1¹) Cod de procedură civilă.

Or, textul normei amintite prevede că dacă examinarea cererii de revizuire este de competența Curții Supreme de Justiție sau a instanței de apel, ședințele se desfășoară fără înștiințarea participanților la proces. Dacă instanța care examinează cererea de revizuire consideră necesară prezența participanților la proces, aceasta dispune înștiințarea lor.

Respectiv, având în vedere examinarea cererii de revizuire în lipsa participanților la proces, argumentul recurentului este irelevant, or, conform datelor privind ședințele de judecată publicate în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor, examinarea cererii de revizuire a fost numită pentru data de 21 noiembrie 2019.

Alte argumente aduse de către recurent nu pot fi reținute, deoarece vizează împrejurări a căror apreciere țin de fondul cauzei, precum poziția recurentului referitor la procedura de examinare a fondului litigiului.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat cu menținerea încheierii contestate.

În conformitate cu prevederile art. 424 alin. (2), art. 427 lit. a), art. 428 Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Gospodăria Țărănească „Ciobanu Mihail Vladimir”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei.

Se menține încheierea din 21 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Gospodăria Țărănească „Ciobanu Mihail Vladimir”, reprezentată de avocatul Gheorghe Macovei, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură împotriva Gospodăriei Țărănești „Ciobanu Mihail Vladimir” cu privire la încasarea sumei acordate cu titlu de subvenție, încasarea dobânzii de întârziere, încasarea penalității și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat